

NYTT OM LUFTKONTROLL

NR 2 2016

**Det här brevet är en del i Naturvårdsverkets
vägledning om miljökvalitetsnormer för utomhusluft.**

Nya föreskrifter om kontroll av luftkvalitet – NFS 2016:9

Naturvårdsverket har fattat beslutat om nya föreskrifter om kontroll av luftkvalitet (NFS 2016:9). Föreskrifterna börjar gälla den 31 december 2016 och kommunerna ska därmed tillämpa dessa i sitt arbete med kontroll av luftkvalitet från och med 2017. De befintliga föreskrifterna (NFS 2013:11) upphör att gälla.

Revideringen har främst skett med anledning av genomförandet av kommissionens direktiv (EU) 2015/1480. I samband med detta har även ett antal övriga ändringar gjorts i föreskrifterna, dels i syfte att underlätta kommunernas tillämpning av dem, dels för att utveckla systemet för rapportering och tillgängliggörande av luftkvalitetsdata i Sverige, bl.a. ett ökat fokus på objektiv skattning. Ytterligare ändringar har gjorts för att tillmötesgå kommentarer från kommissionen om Sveriges genomförande av de berörda luftkvalitetsdirektiven.

Under 2017 kommer arbetet med att revidera Luftguiden (Naturvårdsverkets handbok 2014:1) att påbörjas, utifrån de förändringar som sker i föreskrifterna. Publiceringen beräknas ske tidigast i slutet av 2017.

Nya föreskrifter: www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Rattsinformation/Foreskrifter-allmanna-rad/NFS/2016/NFS-20169-Kontroll-av-luftkvalitet/

Läs mer om remissen: www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Remisser-och-Yttranden/Remisser/Remisser-2016/Sammanstallning-av-yttranden-angaende-forslag-till-nya-foreskrifter-om-kontroll-av-luftkvalitet/

Rapportering av luftkvalitetsdata i realtid

Ett nytt krav i de reviderade föreskrifterna (NFS 2016:9) är att realtidsdata för kommunernas kontinuerliga mätningar ska rapporteras till datavärden. Ett antal kommuner har nyligen börjat rapportera sina data i realtid, inkl. Karlstad, Linköping, Sundsvall och Umeå. Det finns dock flera kommuner som i dagsläget inte rapporterar data från sina kontinuerliga mätningar.

Alla realtidsdata som rapporteras till datavärden kommer att presenteras på Naturvårdsverkets hemsida, se: www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Klimat-och-luft/Statistik-om-luft/Luftkvaliteten-i-realtid/. Data kommer även att rapporteras till EU för presentation hos EEA och tillgängliggöras via en webbtjänst för andra användare, t.ex. The World Air Quality Index Project, se: <http://waqi.info/>

”Luften i Sverige” – uppdaterade kvalitetssäkrade data

Nu har diagrammen på webbsidorna under ”Luften i Sverige” uppdaterats med 2015 års kvalitetssäkrade data: www.naturvardsverket.se/luftenisverige. Halterna visar bland annat på överskridande av miljökvalitetsnormen för PM₁₀ i Visby och för NO₂ i Göteborg, Stockholm, Umeå och Örnsköldsvik under 2015.

Data i tätort:

www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Klimat-och-luft/Statistik-om-luft/Luften-i-Sverige/Luftkvaliteten-i-tatorterna/

Data i regional bakgrund:

www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Klimat-och-luft/Statistik-om-luft/Luften-i-Sverige/Luftkvaliteten-pa-landsbygden/

Resultat från nationell luftövervakning 2015

Inom ramen för den nationella luftövervakningen, Programområde Luft, tas vartannat år fram en gemensam rapport med resultat från föregående år. IVL Svenska Miljöinstitutet AB samordnar rapporten med bidrag från SMHI, SLU och Stockholms universitet. Den senaste rapporten har alldeles nyligen publicerats och omfattar data om bl.a. partiklar, marknära ozon, kväve- och svavelföreningar, metaller, organiska ämnen och pesticider i regional bakgrund:

www.ivl.se/download/18.6a63a18158efefeeb91e0/1481894267294/C224.pdf

Nytt datavärdskap för luftkvalitet

Datavärdskapet för luftkvalitet har nu flyttas till SMHI. På den nya webbplatsen för datavärdskapet (www.smhi.se/datavardluft) kan man via ett enkelt och användarvänligt gränssnitt få tillgång till och ladda ner alla mätningar av luftkvalitet som har rapporterats av kommuner och andra utförare av luftövervakning.

Som ny datavärd kommer SMHI nu, på uppdrag av Naturvårdsverket, att ansvara för insamling, lagring och tillgängliggörande av svenska luftkvalitetsdata, samt för rapportering av data till EU och FN.

Datavärdskapet kommer att vidareutvecklas under kommande år för att säkerställa att vi tillgodoser de behov som olika användare av luftkvalitetsdata har. Vi vill gärna få in synpunkter och önskemål om era behov, om funktionalitet som saknas samt förslag till förändringar/förbättringar av befintlig information och funktion. Synpunkter och frågor kan skickas till datavardluft@smhi.se.

Reflab-mätningar

Under 2016 har arbetet med en nationell vägledning kring kvalitetssäkring av mätningar påbörjats. Det första utkastet är snart klart och ska tillsammans med en referensgrupp utvärderas i början av 2017.

Arbetet med att inrätta kalibreringslaboratoriet för kväveoxider kommer att prioriteras under kommande år i samband med att Reflab-mätningar får utökade resurser i form av en deltidstekniker. Detta ska också lägga grunden för att kunna ackreditera delar av referenslaboratoriets verksamhet när det gäller spårbara nationella standarder.

På agendan för 2017 står också kvalitetssäkring och spårbarhet för automatiska partikelinstrument, ambitionen här är att framöver kunna samarbeta med andra referenslaboratorier både i Norden och i övriga Europa. När det gäller vägledning kan nämnas att en ny webbsida är på gång och att referenslaboratoriet under kommande år ska vistas mer i fält för att ute i landet kunna stötta de mätningar som görs.

www.aces.su.se/reflab

Reflab-modeller

Reflab-modeller arbetar aktivt inom EU genom att delta i FAIRMODE (Forum for Air Quality Modelling in Europe) och i två standardiseringsgrupper. Den ena gruppen arbetar med att ta fram standarder kring kvalitetsmål för modeller enligt luftkvalitetsdirektivet. Standarderna ska beskriva hur modelleringskvaliteten ska bedömas med hjälp av validering mot mätdata.

Den andra gruppen hanterar källfördelning, som är en viktig del av de åtgärdsprogram

som rapporteras till EU. Syftet är att i framtiden inkludera en kvalitetsbedömning när källfördelning rapporteras. Målet är att säkerställa bästa möjliga kvalitet genom att visa på goda resultat i jämförelsestudier samt att följa vägledningsdokumenten från FAIRMODE när det gäller källfördelningsmetodik.

www.smhi.se/reflab

Kontroll av luftkvalitetsdirektivens ändamålsenlighet

Vid det senaste mötet inom EU:s expertgrupp för luftkvalitet meddelade kommissionen sina planer på att under 2017–2019 genomföra en kontroll av ändamålsenligheten ("fitness check") hos luftkvalitetsdirektiven (2008/50/EG och 2004/107/EG) och rapporteringsbestämmelserna (2011/850/EU).

Huvudfrågorna för kontrollen är lämpligheten och effektiviteten i lagstiftningens bestämmelser samt vilket mervärde lagstiftningen tillför. Arbetet kommer att resultera i en rapport från kommissionen med slutsatser och rekommendationer, men inte till nya lagstiftningsförslag. Detta är ett första steg innan en översyn av lagstiftningen lanseras och det är därför sannolikt att översynen av direktiven påbörjas tidigast 2020.

EU överträdelseärenden

Sverige är ett av 16 medlemsländer i EU som har pågående överträdelseärenden för överskridande av EU:s gränsvärde för PM₁₀. Under 2015 väckte kommissionen talan vid EU-domstolen mot både Bulgarien och Belgien för överskridande av gränsvärdet.

Ärendet mot Bulgarien används nu som ett slags testfall för stämningförfarandet. EU:s generaladvokat lämnade sitt förslag till avgörande under november, se:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=185257&doclang=EN>.

Sammanfattningsvis stödjer generaladvokaten kommissionens yrkande om att Bulgarien allmänt och varaktigt har åsidosatt sin skyldighet enligt art 13.1 (om att gränsvärdena inte ska överskridas) och art 23.1 (om att upprätta och genomföra lämpliga åtgärdsprogram) i luftkvalitetsdirektivet (2008/50/EG). EU-domstolen förväntas leverera sitt utslag inom sex månader.

Nytt takdirektiv

Europaparlamentet och rådet har nyligen godkänt ny EU-lagstiftning, det så kallade takdirektivet, som träder i kraft 31 december 2016. Direktivet innebär bindande nationella åtaganden för att minska utsläpp av svaveldioxid, kväveoxider, flyktiga organiska ämnen, ammoniak och små partiklar. Lagstiftningen omfattar utsläppstak som

ska vara uppfyllda till år 2020 och 2030.

Ett av de övergripande målen med takdirektivet är att minska dödligheten orsakad av luftföroreningar. Varje år beräknas 400 000 personer i EU dö i förtid av dålig luft. Med de nya utsläppstaken ska denna siffra nästintill halveras till år 2030 för EU som helhet.

För Sveriges del kommer detta innebära förbättrade möjligheter att nå våra nationella luftrelaterade miljö kvalitetsmål (Frisk luft, Bara naturlig försurning och Ingen övergödning) då intransport av luftföroreningar från andra länder kommer att minska. Nationella åtaganden för Sverige kommer att medföra behov av ytterligare åtgärder för att minska på utsläppen av framförallt kväveoxider och flyktiga organiska ämnen till år 2030.

Pressmeddelande om beslutet:

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-4358_en.htm

Naturvårdsverkets webbsida om takdirektivet (ännu ej uppdaterad med beslutet):

<http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/EU-och-internationellt/EUs-miljoarbete/Luftvardspolitik/EUs-utslappstakdirektiv/>

Revision av nationella luftövervakningen

Programområde Luft är ett av tio programområden inom den nationella miljöövervakningen. Programmen revideras regelbundet och under 2014-2016 har Naturvårdsverket i samarbete med Norsk Institutt for Luftforskning (NILU) i Norge arbetat med att revidera Programområde Luft. Ett PM med förslag till utvecklingsinsatser för programområdet skickades ut på remiss mellan juni och september och under hösten har vi utifrån yttrandena diskuterat hur vi ska gå vidare med insatserna under kommande programperiod. Några av de ändringar som föreslagits är bl.a. avslutande av sotmätningar, utbyte av vissa instrument, mätning av OC/EC, bromerade flamskyddsmedel och fler PFAS-ämnen samt PFAS på flera platser. Hur stora möjligheterna är att gå vidare med de föreslagna insatserna är dock ännu oklart, eftersom 2017 års budget ännu inte är beslutad.

Läs vidare om remissen:

www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Remisser-och-Yttranden/Remisser/Remisser-2016/Remiss--Revision-av-Programomrade-Luft-inom-nationella-miljoovervakningen/

Miljö kvalitetsmålet Frisk Luft – Årlig uppföljning

Årlig uppföljning (ÅU) 2017 kommer att presenteras under våren.

Mer om Årlig uppföljning:

www.miljomal.se/au

www.naturvardsverket.se/au

Vårmöte i Svenska luftvårdsföreningen

Svenska Luftvårdsföreningen (SLF) bjuder in till vårmöte den 5 april 2017 i Stockholm. Temat denna gång är black carbon (BC) och hälso-/klimat effekter. Mer information om seminariet finns på SLF:s webbplats:

www.luftvard.se/se

Ny rapport *Luft & miljö* på gång

År 2015 publicerade Naturvårdsverket den första rapporten i serien *Luft & miljö*, då med tema Arktis: [www.naturvardsverket.se/Om-](http://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/1200/978-91-620-1297-7/)

[Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/1200/978-91-620-1297-7/](http://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/1200/978-91-620-1297-7/). I slutet av nästa år kommer nästa temarapport, nu med barns hälsa och luftföroreningar som tema. Målet är att ge bland annat miljö- och planhandläggare på kommuner och länsstyrelser samt politiker ett dokument som ger inspiration och argument för att arbeta för en bättre luftmiljö för barn. Rapporten kommer att innehålla ett femtontal artiklar skrivna av bland annat våra utförare inom nationella luftövervakningen samt forskare vid universitet, institut och högskolor. Rapporten kommer att publiceras i slutet av 2017.

Ny organisation på Naturvårdsverket

Naturvårdsverket får en ny organisation fr.o.m. den 1 januari 2017. För luftfrågorna innebär det en koncentration av frågorna till en enhet, Luftenheten (enhetschef Leif Holmberg), som kommer att ingå i den nya Klimatavdelningen (avdelningschef Stefan Nyström). Enheten kommer att hantera frågor som regelgivning (t.ex. föreskrifter), regeltillämpning, vägledning, uppdrag från regeringen, expertstöd internationellt/EU och nationellt, uppföljning av miljötillståndet, miljöpåverkan och miljöarbetet (t.ex. miljö kvalitetsmålet Frisk luft) samt med rapportering och officiell statistik, främst inom områdena luftkvalitet, luftutsläpp och buller.

Läs mer om den nya organisationen: <http://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Organisation/Ny-organisation-1-januari-2017/>

Vägledning

En viktig uppgift för Naturvårdsverket är att vägleda kommunerna i arbetet med miljökvalitetsnormerna. Handboken kompletteras av våra stödfunktioner (reflaben och datavärden).

[Luftguiden Handbok 2014:1](#) – Naturvårdsverkets vägledning om miljökvalitetsnormer för utomhusluft

[Referenslaboratoriet för tätortsluft – mätningar](#) som kan hjälpa till med frågor om kvalitetssäkring, val av mätmetod/mätinstrument etc.

[Referenslaboratoriet för tätortsluft – modeller](#) som är en stödfunktion vid frågor om modellering av luftkvalitet.

[Datavärdskap Luft](#) "Datavärden" ansvarar för mottagande, lagring och tillgängliggörande av luftdata från kommunerna samt rapportering av dessa till EU.

Projektplatsen – På www.projektplatsen.se har vi två samarbetsytor ("Kontroll av MKN luft" och "Åtgärdsprogram – luft") där vi informerar om nyheter, bjuder in till dialog osv. Vid intresse av att få tillgång till detta, kontakta MKN-luft@naturvardsverket.se.

Kontakta oss

Kontakta oss gärna om ni har frågor: MKN-luft@naturvardsverket.se

Besök även gärna våra webbsidor:

www.naturvardsverket.se/luft (samlingsida för Naturvårdsverkets webbsidor om luft)

www.naturvardsverket.se/mknluft (om miljökvalitetsnormer för utomhusluft)

www.naturvardsverket.se/programomradeluft (om nationella luftövervakningen)

